

Innehåll

Bevara sältan och håll fred med varandra.....	4
Kyrkans identitet är diakoni.....	8
Synlig och konkret tillämpning av Jesu ord som berör	12
Att vara god vän med det övernaturliga.....	17
Församlingen – en helande miljö.....	21
Barnskap	26
Med ett uppdrag.....	35
Evangeliet på det tjugoförsta århundradet.....	42

"Icke stå där allena för sig sjelf

*Det är hwarje till Gud omvänd troendes pligt,
att icke stå der allena för sig sjelf
utan att förena sig med andra herrans Lärjungar,
såsom lemmar af en lekamen och såsom
ett Gudshusets lefwande stenar
för att uppbygga sig inbördes,
att trösta och fortbringa på salighetens wäg,
för att framhärda i
Apostlarnas lära, i gemenskap, i bröds brytande, i bön."*

DOKUMENTATION FRÅN DEN FÖRSTA
BAPTISTFÖRSAMLINGEN I BOREKULLA, FRILLESÅS 1848

RUT – teologiverkstá'n.

Gemensam framtid för Metodistkyrkan i Sverige,
Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan

Bevara sältan och håll fred med varandra

Teologiverkstaén RUT – reflektion, utmaning och teologi – arbetar med frågor om hur vi arbetar för förnyelse av kyrka och församling.

När vi nu planerar en ny gemensam kyrka behöver vi beskriva utmaningarna som ligger framför oss, liksom det klassiska arv vi har att förvalta för att förnyas och inspirera människor att vandra ”*den Vägen*” tillsammans med oss.

Om detta behöver vi samtala.

En ny kyrka

Denna text kommer ur ett grupparbete inom Gemensam Framtids planering för en ny gemensam kyrka. Representeranter för Baptistsamfundet, Metodistkyrkan och Missionskyrkan arbetar med våra olika bidrag till innehållet i, och utmaningarna för, en ny kyrka. Med utgångspunkt i Runar Eldebos summering av Jesu liv, med hänvisning till församlingens och kyrkans uppdrag, sammanfattas och ges en översiktlig beskrivning av vad som är centralt i det kristna livet med Jesus som utmanande exempel¹. Materialet är tänkt att

¹ I boken Tillbaka till Jesus

bidra till vårt samtal i kyrka och församlingar. (De konkreta förslagen från arbetsgrupperna om stadgar och organisation m.m. kommer i en särskild rapport som ska remissbehandlas.)

Jesu liv och verksamhet beskrivs som modellen för vårt kristna liv, där vi är

- på de smås sida,
- i en hat-kärlek till de religiösa ledarna,
- goda vänner med det övernaturliga,
- relationella och mänskliga till ytterlighet,
- i ett medvetet barnskap till Gud och
- i ett bestämt ärende till vår omgivning

Vi hoppas på en kyrka som är till för att utrusta församlingar till att vara djupt rotade i Jesus och beslutsamt engagerade i Jesu mission för världen. Vi söker autenticiteten i det kristna livet. Tydligare än hos Jesus blir det aldrig.

Vi är inte nöjda med det som varit och vill därför inte bara slå fast tidigare positioner. Vi vill leta nya och fräscha formuleringar och uttryck för att gestalta kyrkans liv – att vara inklusivt inbjudande med ett exklusivt erbjudande. Kyrkan måste fungera attraktivt välkomnande, vara en port till Guds rike. Uppdraget begränsas inte av något annat än Jesu mission till världen, den som förändrade människor och utmanade samhällen.

I det följande skriver de tre samfundens representanter varsin text, disponerat kring dessa sex punkter. Vi välkomnar samtal som går på djupet i frågor om hur vårt kristna liv, enskilt och tillsammans, gestaltas.

Vi har nu en unik möjlighet att koncentrera och tydliggöra våra drömmar om en kyrka och församlingar som gör skillnad i en ny tid. Och sedan tillsammans leva det. Vi bär med oss olika bidrag och bilder, vi önskar oss en kyrka som härbärgerar olikhet och skröplighet, men ändå förmår förmedla bilden av fullhet och helighet.

Dessa texter är tänkta för det fortsatta samtalet i våra församlingar och i kyrkan.

Det är tillsammans som vi tolkar, tyder och lever vårt kristna liv. I den gemenskapen välkomnas alla som vill vandra med oss. Ytterst handlar det om samma enkla men svåra kallelse som hördes i Galiléen: *Följ mig!*

På de smås sida – i en helt ny betoning och fördjupad utformning av det diakonala uppdraget. *I en hat-kärlek till de religiösa ledarna* – och med frimodighet ta strid mot inskränkta och tillslutna religiösa mönster som skapar murar mellan ”oss innanför och dem utanför”. *Goda vänner med det övernaturliga* – genom att söka höjden och djupen i det mänskliga varat. *Relationella och mänskliga till ytterlighet* – där vi delar människors liv i existensens utmarker. *I ett medvetet barnskap till Gud* – där det blir Guds tro på oss som bestämmer. *I ett bestämt ärende till vår omgivning* – det som är Gemensam Framtids mening och mål.

Avslutningsvis startar vi ett samtal om vad det innebär att vara kyrka i en tid som blir alltmer främmande för den kristna kulturen.

RUT – teologiverkstá'n.

Gemensam framtid för Metodistkyrkan i Sverige,
Svenska Baptistsamfundet och Svenska Missionskyrkan

Ingrid Svensson och PA Sahlberg,
Metodistkyrkan i Sverige

Noomi Tönnäng och Per Westblom,
Svenska Baptistsamfundet

Runar Eldebo och Johnny Jonsson,
Svenska Missionskyrkan

Patric Forsling,
adjungerad från eumenia

Olle Alkholm,
adjungerad från GF-projektledningen

Bibelcitatén är från Bibel 2000

*Var och en av oss ansvarar för sina egna texter.
De kan ses som inspiration för det nödvändiga
samtalet om kyrka och församlingar i en ny tid.*

På de smås sida...

INGRID SVENSSON

Kyrkans identitet är diakoni

Gud har kallat oss att vara människor som återspeglar Gud och att vara hans medarbetare. I Nya testamentet och den tidiga kyrkan, betydde det att forma ett folk i en ny gemenskap som återspeglade Gud i sin gemenskap. Kyrkan är tecknet, vittnesbördet och försmaken av Guds totala återupprättande av hela skapelsen. Det innebär att kyrkan återspeglar Guds frid och kärlek och lever i den världen, det samhälle man finns i och möter dess utmaningar – och arbetar aktivt för fred, försoning och social rättvisa.²

Diakoni är att förmedla Guds omsorg om hela skapelsen och hela människan till kropp och själ, som Jesus Kristus gett kyrkan i uppdrag. Det kristna vittnesbördet och den kristna tjänsten ska uttryckas ”med hjärta, mun och händer”. Vi kallades att vara kristna med allt vad vi är och allt vad vi har, och till att tjäna våra medmänniskor i den situation som är deras. Uppdraget att tjäna och ta ansvar i samhälle och värld är givet till hela församlingen.

² sid 15 Metodismen – en kyrka och en helhetssyn på livet, Jörgen Thaarup

När Jesus Kristus vandrar omkring på jorden möter han människor där de är, i deras behov. Han går alltid först till dem som finns lite grann i marginalen, som är utanför och utan samhällets gemenskap på grund av sjukdom, handlingar eller annat. Han möter dem, lyssnar till dem och helar dem till kropp, själ och ande. Mötet mellan Kristus och dessa människor påverkar hela människan och blir inte bara någon ickematerialiserad, andlig erfarenhet som endast påverkar det inre subjektiva livet i varje individ. Jesus går ständigt över gränser, såväl geografiskt (Samaritanien) som i mötet med människor. Allt gör han för att ena och förena människor.

Särskild – men aldrig särskild

Det finns en fara för kyrkan att så värna om det särskilda, speciella, i att vara kyrka så att vi isolerar oss och blir särskilda från livet och samhället. Kyrkan har i tider gjort så för att vi varit alltför upptagna av vårt eget, som om vi vore en förening som bara sysslar med oss själva och inte en del av världen och verkligheten. Människor kan lätt missförstå oss som att ”det andliga” är viktigt men inte resten av människans liv. Det är inte att vara kyrka! I Johannesevangeliet sjuttonde kapitel varnar Jesus oss för att leva på detta sätt. Vi är kallade att leva och vara i världen, mitt bland alla människor, men inte av världen.

Diakonin är också att vara profetisk. Att vara profetisk, i det att välja de små och utsattas sida, de människor som lever i samhällets marginaler. Det betyder att vi många gånger behöver vara röster för de människor som lever i marginalen i samhället. Vi behöver ta avstånd från maktens förtryck. Vi behöver protestera mot orättvisor i samhället, mot omänsk-

lig flyktingpolitik, värna om de hemlösa – helt enkelt välja samma sida som Jesus gör. Kyrkans identitet är att gestalta hopp, att leva i spänningen mellan nuet och ”ännu inte”, det vill säga det som en gång ska komma när hela skapelsen återupprättas.³

I Hebreerbrevet läser vi ... *därför led också Jesus utanför stadporten för att med sitt blod rena folket. Låt oss då gå ut till honom utanför lägret och dela hans smälek.*⁴

Jesus dog *utanför lägret*, det vill säga utanför samhällets gemenskap, som en symbol för alla folk i alla tider. Detta skedde utanför – utanför makten, utanför etablissemang. När det därför talas om *låt oss då gå ut till honom* kan vi se det som en uppmaning och en utmaning att gå till alla människor. I synnerhet till de människor som lever ”utanför”, i marginalen.

Kyrkan är särskild, en alternativ gemenskap, som inte har sin grund i prestationer, konkurrens, jämförelser eller mätbarhet. Den har sin egen grund i Jesu Kristi försoningsdöd. Därför är det något av kyrkans identitet att aktivt protestera mot orättvisor som drabbar människor i samhället. Det är att återspegla Gud och vara Guds medarbetare i återupprättandet av hela skapelsen. Gör vi inte detta särskiljer vi oss från den värld vi är kallade att leva och tjäna i.

Tjäna helheten

Diakoni betyder tjäna, tjänst, vilket också hör ihop med Gudstjänst.

Det ena utesluter inte det andra – utan de hör ihop och är en del av Guds församlings natur. I vårt gudstjänstfirande

³ Hebr 11:1, Upp 21:3-4

⁴ Hebr 13:12-13

finns också tjänsten, omsorgen om varandra för en hel värld. I förbönen ber vi för vår värld, vårt samhälle, sjuka och så vidare.

Men hur ofta ber vi inte ”för alla dem som lider”, för alla dem som sörjer? Som om det bara var ”de utanför” som led, eller att ”de utanför” inte var en del av oss?⁵

Diakoni – att både ge och att våga ta emot
När vi talar om diakoni, i betydelsen tjäna, så glömmar vi att tjänandet också har en del av att ta emot. I vårt tjänande som kyrka och församling handlar det både om att ge och att ta emot. Vi behöver alla varandra. När vi möter människor i vårt diakonala arbete, människor som på olika sätt behöver hjälp, så betyder det att också vi behöver deras hjälp. Dessa är människor, kanske de små och utsatta, men i andra sammanhang är det de som har något att ge oss.

Kanske är det så att lära sig att tjäna också handlar om att lära sig att våga vara beroende av andra människor? Att lära sig att våga be andra om hjälp och att lära sig att våga ta emot och erkänna sig beroende. Diakoni handlar inte om ett ”ovanifrån”-perspektiv, att kyrkan hjälper andra, utan det handlar om att tjäna – ge och ta emot.

Hur blir den diakonala dimensionen tydligare i vårt gemensamma kristna liv?

Hur kan vi lära oss att tjäna både är att ge och ta emot?

⁵ Rom 12:1-21

I en hat-kärlek till de religiösa ledarna ...

PÄR AXEL SAHLBERG

Synlig och konkret tillämpning av Jesu ord som berör

Växling och kontinuitet är i fokus när Johannes döparen, och sedan Jesus, balanserar mellan det gamla och det nya förbundet. Gamla testamentet klarnar genom Jesu vandring på jorden – från krubban, till kors via uppståndelse till himmelfärd. Det gamla förbundet motsägs inte, snarare blir illustrationerna tydliggjorda, men samtidigt nytolkande. Dolda sidor i de mänskliga erfarenheterna av Gud tränger i dagen. Jesus är hela Bibelns ”kärna och stjärna”.

I Matteus tjugotredje kapitel går Jesus tillrätta med skriftlärda och fariséer, avtrycket i liv och värderingar saknas. Det är inte lagarna som främst utmanas, men tolkas djupare, se till exempel kärleksbudet. Istället är det de rika, de mäktiga och det religiösa etablissemangets människor som sätts ifråga. Templet, eller snarare templets användning, ifrågasätts.

Skrymtare som står i gathörnen får kritik. Det tycks handla om den svåra konflikten mellan att lära rätt och leva rätt. Ytterst var det en uppgörelse med bilden av Gud, men att de hade samma Gud ifrågasattes inte.

Jesus ber *Fader förlåt dem*, men hans lärjungar säger till jerusalemborna att *det var ni som dödade honom*. Jesus sänder iväg de befriade och friska och ber dem visa upp sig för prästerna. Det var den vägen som intrycken kunde djupna och människor åter bjudas in i gemenskapen. Alltsammans var ett uttryck för Guds rike, något nytt hade manifesterats på jorden. Gud var i Jesus, som var Gud och människa. Den *ende* som band himmel och jord samman.

Vi har ett uppdrag att i varje ny tid göra detta Rike synligt och konkret så att det berör. Vi vill hålla fast vid det som våra fäder och mödrar i tron har lärt och levt, men ser nödvändigheten av att evangeliet hörs på nytt i mötet med varje ny tid. Vi lever inte som historiens marionetter som styrs av traditionens trådar, men förvaltar det ständigt pågående och det hela tiden föränderliga uppdraget att vara Guds kyrka.

Missionen innehåller växling och kontinuitet. Vi bär med oss mänsklighetens djupaste minnen, nya utmaningar sköljer över oss, men vi skaffar oss också förmågan att kasta bort. Ju äldre reminiscenser, desto dyrbarare för oss. Men det är inte alltid lätt att se vad som verkligen är genuint och omistligt.

Våra mödrar och fäder, i trons gemenskap med varandra och med Gud, såg tillbaka till en tid då vittnesbördet kunde höras klart – vad vi har sett och hört, berättar vi. I gemensam läsning av Skriften skådade de genom generationers och institutioners överbyggnad och silade fram den skatt som dolts under prakt, makt och förakt.

På samma sätt som Jesus inkarneras i varje ny tid uppstår han i varje nytt rum där döden jagats på flykten. Vår väg är Jesu väg – man sa om de kristna att de var på ”den Vägen”. *Visa mig dina gärningar...* säger Jakob i texten som i tider av betoningen på *genom tron allena* hade svårt att få genomslag. Man slets mellan att lära rätt och leva rätt. Särskilt i den protestantiska delen av kristendomen har vi en tendens att övervärdera det talade ordet, den korrekta formuleringen och en intellektuell förståelse av rätt lära. Ännu idag är protestanter mer intresserade av att ha rätt än att göra rätt.⁶

John Wesley hade en tydlig teologi som han inte värjde sig för att försvara. Han gick i debatt med undervisning som hindrade växten för vanligt folk. Den största omsorgen var dock inte att hjälpa folket att tänka rätt, men att leva, och han talade om ”skriftenlig helighet”. Efter att ha beskrivit vår lära och vårt arv drar Metodistkyrkans kyrkoordning slutsatsen att “dessa tydliga betoningar från metodister utgör basen för praktisk kristendom⁷ – realiserandet av Jesu Kristi evangelium i kristna människors liv. Dessa betoningar har bevarats inte i första hand genom doktriner utan genom en levande rörelse av tro och handling som syns i den omvända människans liv och i kyrkans lärjungaskap.”⁸

För oss står det klart att de första metodisterna hade en sund förståelse av de praktiska konsekvenserna av inkarnationen, det betyder att vår relation till världen är en parallell

⁶ Detta och en del av följande bygger på biskoparnas hälsning till Metodistkyrkans Centralkonferens, våren 2009

⁷ practical divinity, på engelska

⁸ NEBoD Metodistkyrkans Kyrkoordning (The Northern Europe Book of Discipline of The United Methodist Church) 2005 101 (page 57)

till Jesu relation till världen⁹, det är en synlig och konkret tillämpning av Jesu ord som berör. Våra andliga föregångare insåg kraften i uppdraget – missionen där Gud använt kyrkan till människors räddning, helat relationer, förändrat sociala strukturer, spridit skriftenlig helighet och därmed förändrat världen. Avsikten är att betona uppdraget från Jesus, att älska Gud och älska våra medmänniskor och göra alla människor till lärjungar.¹⁰

Utmaningen för oss är inget mindre än att låta Guds ord bli kött och blod, låta ordet ”bli människa”, bli synligt och konkret, och beröra. Paulus säger *Ty Gud försonade hela världen med sig genom Kristus*.¹¹ Clarence Jordan föreslår översättningen *Gud kramade genom Kristus världen till sig själv*.¹² Det är nog inte den bästa översättningen av det grekiska ordet men det är en bra beskrivning av hur synlig och konkret inkarnationen är, och att den berör oss. Genom Jesus Kristus kramar Gud världen, kommer den nära. Så ska vi ta världen i famn, vinna människor tillbaka till Gud som skapade dem, älska dem tillbaka till det Gud vill att de ska vara.

Kristet liv och tron är en konsekvens av Guds uthålliga kärlek till världen. Detta uttrycks i den kristna kyrkans gränslöshet – med uppdrag att proklamera Guds rike i världen.

Nu handlar det om att tillsammans – i vår tid – finna de uttryck som gör att vi ställer oss i den historiska uppgiften att gestalta Guds rike i varje ny tid. Vi gör det i trohet mot dem som vandrat vägen före oss men också i medvetenhet

⁹ Joh 17:18

¹⁰ NEBoD 121

¹¹ 2 KOR 5:19

¹² ”God was in Christ hugging the world to himself.” Clarence Jordan: The Cotton Patch Version of Paul’s Epistles. Association Press 1968

om att det finns många aspekter där vi nu behöver förnya vår strategi och medvetenhet. Uppdraget är att leva ett kristet liv i vår tid. Jesus tog inte strid i onödan med sin tids religiositet, men han förde livet till en djupare nivå. Människor hade ju nu mött Gud – ansikte mot ansikte – i Jesus Kristus.

Det kristna livet har konsekvenser. Ytterst är det inte oss själva vi representerar, men vår gemenskap ger glimtar av Guds rike. Detta är vår utmaning. Inte mer, inte mindre.

Jesus visste att de som gått före hade försökt, men inte räckt till. Detsamma visste han nog om oss som kom efter. Ändå fick vi uppdraget, det handlar om växling och kontinuitet. Att riva det som står i vägen för Jesus, och att värdera och omformulera det som vi har ärvt.

Guds rike blir liv – det utmanar oss och världen.

Hur kan vi formulera strategier som gör uppdraget att manifestera Guds rike tydligare i vår församling?

Har vi rätt avvägning av tid och resurser mellan det inre livet som bygger upp och de möten med människor som kan öppna dörrar in i Guds rike?

Goda vänner med det övernaturliga...

RUNAR ELDEBO

Att vara god vän med det övernaturliga

Gud kan inte översättas till vad vi vill.

Det är egentligen det enda sanna vi människor kan säga om Gud. Gud är inte en mänsklig konstruktion.

Det finns många mänskliga strävanden som söker att uppnå gud. Det finns gudar av olika slag, alla konstruktioner eller bilder av den otillräcklighet vi människor känner inför vår egen existens. Vi behöver en gud. Till sist försöker man översätta gud till det man själv önskar. Vi ser det hela tiden omkring oss.

Gudsrelationen är ett samtal utan avbrott mellan någon som gett sig till känna och någon som vill lyssna. Det är upprinnelsen till kristen tro. Guds egen självuppenbarelse är trons uppkomst. Denne Gud liknar inte något vi människor mött. Han är den helt annorlunda. Det är på detta sätt han fascinerat människor genom alla tider. Det är det gudomliga nedslaget i trons urkunder. Det är detta som gör Gud till

något annat än vår egen projicering av upplevelse, tillkortakommande eller längtan.

Jag är alltså i en oavbruten dialog och inte i en egen monolog.

Att vara god vän med det övernaturliga innebär att lägga örat och ögat till något som vi inte förfogar över. Gud gestaltas inte efter våra egna önskningar och vad vi finner för gott att veta. Det är också så vi kan förstå Bibeln som Guds ord. Vi kan penetrera den efter bästa förstånd. Vi kan dela upp den i olika källskrifter och hypoteser. Vi kan samtidigt stå inför den med händerna utsträckta för att ta emot, lägga örat till för att lyssna och se efter det övernaturliga. Det är inte konstigt, det är en vänskap som trons människor i alla tider böjt sig inför.

Att vara god vän med det övernaturliga innebär att inte isolera sig i nuet och tro det om att vara extraordinärt i jämförelse med andra tider och stunder. Vi är inte som nutidsmänniskor så unika som vi ibland anser oss vara. Varje släkte äger sin självbekännelse. Och det borde inte hindra oss från ödmjukhet inför det övernaturliga.

Vi har inte skapat oss själva. Vår sexualitet är inte en egen konstruktion. Vår gudstro är inte en av många vägar till något vi skulle vilja kalla gud.

Vi tror därför att Gud själv först trott på oss. Vi har lärt känna honom efter att först lyssnat till hans röst. Vi tillber efter att han först har meddelat sig med oss.

Det övernaturliga är inte bara underligt utan också underbart. Det är ett uttryck för en god Guds omsorg över små och sårbara människor. Det tar sig uttryck i sanningar tillskrivna

oss genom uppenbarade ord. Ingen av oss kunde ha kommit på Jesu försoningsverk. Ingen av oss hade kommit på tanken att skapa en församling. Allt detta meddelades och uppenbarades oss och kriteriet för dessa existenser ligger utanför vår konstruktionsvärld.

Vår värld är obegriplig. Vi lever för att fatta men fattar inte hur detta ska gå till. Genom tron vidgas rummet. Genom tron växer verkligheten. Det är inte bara Gud som finns utan också Guds motsats. Det är inte bara människor och system vi kämpar emot utan makter utanför dessa¹³. Det är inte mig själv jag till sist kan lita på utan någon som är godare än jag själv någonsin kommer att bli.

Tron är aldrig endimensionell. Den vill av andra och oss själva alltid reduceras. Människan är till sitt väsen en reduktionist.

Att vara god vän med det övernaturliga är därför en gåva till *en gemensam framtid*. Det är inte något självklart. Detta behöver bes fram. Detta är ett förhållningssätt som växer ur trons ödmjukhet, Bibelns undervisning och tilliten i en församling och kyrka.

Det övernaturligas motsats är inte det naturliga. Motsatsen är endimensionaliteten. Det är reduktionismen som gör rummet mindre och tron fattigare än den egentligen är. Vi moderna människor vill lägga till rätta verkligheten. Vi vill hyvla kanterna i den bibliska färgprakten och mena att det som där tolkats på ett visst sätt med vår kunskap om verkligheten egentligen bara är...

Men tron är aldrig bara. Tron sträcker sig utöver all kontroll vi tror att livet kräver och underordnar sig något större,

¹³ Rom 8:37-39

rikare, vackrare men också mer fruktansvärt och dynamiskt perspektiv.

Det berättas att Martin Luther i sin kamp med tillvaron vid ett tillfälle kastade sitt bläck mot den djävul han inte ville skulle hindra hans framfart. Luther kastade sitt bläck därför att livet blev honom för svårt.

Mina katolska vänner gör korstecken för att hålla demonerna borta. Det betyder att de utber sig Kristi utlovade skydd mot de makter som vill tillintetgöra oss alla.

Vi känner alla någon pingstvän som hävdar att hon en gång för alla blev helad. Trons människor har många berättelser vi får lyssna till om vi vågar lägga örat till i en tacksamhetens hermeneutik.¹⁴

Att vara god vän med det övernaturliga är något som jag unnar var och en som vill försöka att vara kyrka. Vår tillvaro gränsar till en större värld, den är inte obekant eller främmande, där finns Jesus – källan för vår tro. Den kristna församlingen kan bli det rum som hjälper människor att finna sina vägar till den djupa tro på vilken man både kan leva och dö.

*Hur kan vi bli en miljö för det övernaturliga?
Hur talar vi med varandra om andliga ting?*

¹⁴ Hermeneutik – tolkning och förståelse

Relationella och medmänskliga till ytterlighet...

NOOMI TÖNNÄNG

Församlingen – en helande miljö

Vem är människan?¹⁵ ”Vi tror att människan är skapad till Guds avbild, skapad i Guds glädje och lek, till helhet – kropp, själ och ande. Om människan kan beskrivas som en Guds avbild, är hon också bemyndigad, en Guds medarbetare. Människan kan beskrivas som ett mikrokosmos. Hon har del i det skapade och det gudomliga. Hon är förenad med allt skapat och är avsedd att vara förenad med Gud.

Människan är skapad till att älska och älskas, till att ta ansvar för andra människor och för jorden, vara god *förvaltare*. I en teologi för 2000-talet är det viktigt att se människan som en del i en ekologisk helhet där hon behöver hitta sin plats i den stora och rika men sårbara mångfalden. Allt är vävt i ett enda stycke. Då människan är en del i skapelsen, behöver hon leva på skapelsens villkor för att hitta vägar till hälsa och välbefinnande. Människan behöver finna *balans*

¹⁵ Ur Vägen vidare, avsnittet Människa, Gud, frälsning – sid 11

mellan arbete och vila. Människan behöver lära sig att inte ta för sig på andras bekostnad.

Vi är relationella och sårbara. Varje människa föds in i ofullkomliga sammanhang och strukturer som ligger bortom hennes egen kontroll. Detta kan beskrivas som social synd. I sina relationer och i sitt beroende kan människan skada andra och blir också drabbad av andra människors tankar, ord och handlingar. Förmågan till gemenskap kan förbytas i konkurrens och ensamhet. Detta kan beskrivas som relationell synd. Det finns också en personlig synd som hör samman med människans ansvar. Vi kan med våra handlingar göra ont. Det är viktigt att göra distinktioner mellan utsatthet för synd och skyldighet till synd, även om dessa inte alltid är enkla att skilja åt. Det är också viktigt att betona att vi inte är färdiga, utan får nya möjligheter att utvecklas och växa, helgas.

Den relationella människan söker mening. Trots att mycket i samtiden tyder på ett mer individualistiskt synsätt, menar vi att vår längtan efter *sammanhang och tillhörighet* är något som Gud har lagt ned i oss. Uttrycket den ”förekommande nåden” uttrycker denna Guds uppsökande och till sig dragande verksamhet. Längtan kan också beskrivas som ömsesidig. Gud längtar efter människan och människan längtar efter Gud. Vi finns inte till för oss själva, utan för andra. Människan är samtidigt både fri, myndig, men också satt i sammanhang och relationer, efterlängtd och längtande.

I kristen tro betonas *efterföljelsen* till Jesus Kristus. Efterföljelse kan beskrivas som ett mottagande och ett utgivande. Som människor får vi ta emot förlåtelse, liv, frihet och kärlek. Vi behöver inte krampaktigt hålla fast vid vårt eget utan

inbjuds att leva i ett *mottagande och utgivande* där Gud blir både ursprung och mål.

Vi tror att människor är kallade att dela det liv som Jesus gestaltade. Jesu liv och förkunnelse om Guds rike kännetecknades av generösa ordningar, barmhärtighet, gästfrihet och dialog. Samtidigt utmanade Jesus till ett riskfyllt liv där medmänniskan och hennes behov stod i fokus. Jesus kallade människor att lämna allt, älska och visa omsorg om andra. Paradoxen formuleras så här i Matteusevangeliet: *Den som finner sitt liv skall mista det och den som mister sitt liv för min skull skall finna det.* Vi har funderat över om frihet kan sökas i denna hela överlåtelse till Gud? Ligger befrielsen i mottagandet och utgivandet?”

Våga vara relationell och mänsklig till ytterlighet

En av kyrkans viktiga utmaningar är att skapa helande miljöer. Dessa bidrar till att relationer skapas och fördjupas så vi alltmera blir de människor vi är ämnade att vara. Helande miljöer behöver kännetecknas av¹⁶:

En miljö som har sitt centrum i Gud och där grundhållningen är att älska och acceptera varandra så som vi själva har blivit älskade och accepterade av Gud.

En villkorlös kärlek som innebär att vi strävar efter att älska varandra oavsett vilka vi är och vad som händer.

Trygghet och tillit till varandra så att trygga och pålitliga relationer blir en naturlig del av gemenskapen.

Förlåtelsens atmosfär vilken innebär att det är självklart att dela ansvar utifrån vars och ens förutsättningar och ge varandra förlåtelse när något går fel.

¹⁶ Lars-Göran Sundberg – tankar om församlingen som ett öppet system

Den frihet som utmanar oss att bemyndiga varandra men också att uppmuntra varandra så vars och ens gåvor och kompetens kommer till sin rätt och utvecklas.

Dialogens kännetecken

I en helande miljö finns längtan efter ärliga möten som är en förutsättning, och skapar en god grogrund, för dialogen¹⁷. Dialogen där ett Jag möter ett Du¹⁸ är nödvändig för att våga vara ”mänskliga till ytterlighet och där vi vågar dela varandras liv i existensens sankmarker”. Dialogens kännetecken är bland annat:

- Ömsesidighet där var och en tar och ger generöst, ja, vi ger av oss själva i samtalet med en tillåtande hållning där det är naturligt att säga saker ”på prov”. Det vi säger tas emot, prövas och välkomnas.

- En öppen miljö, som inbjuder mig att säga som det är och jag försöker göra det i jagform. Integritet, vilket innebär respekt för varandras gränser, så att ingen behöver generas.

- Den respons som innebär att vi tar oss själva och varandra på allvar och undviker att provocera varandra. En ödmjuk hållning där vi tror varandra om gott och välvilligt försöker förstå varandra. Ett samspel som bygger vidare på vad den andre sagt och en oförutsägbarhet, där vi vågar föra resonemang som ingen kunnat förutse eller tänka ut själv.

- Upplevelser av glädje genom att både ge och ta emot i samtalet och där vi känner att ”här är det lätt att andas”. En närvaro som innebär att vi lyssnar och deltar helhjärtat och avstår ifrån att fundera över vad vi ska säga eller göra sedan.

¹⁷ Per Westblom – tankar om dialogens kännetecken

¹⁸ Martin Buber – Jag och Du

- Delande, där var och en bidrar med sin del, utifrån sina erfarenheter. Därmed blir vi också en del av helheten.

På varje ort där vår nya kyrka finns och tillsammans med varandra utmanas vi att skapa helande miljöer i ett samhälle som kännetecknas av söndring och trasighet.

Hur kan du och jag bidra till att församlingen blir denna öppna mötesplats där dialogen frodas, djupnar och växer? Vilka erfarenheter har vi av samtal som hjälpt oss att gå på djupet?

I ett medvetet barnaskap till Gud...

JOHNNY JONSSON

Barnaskap

Till grund för alla försök att intellektuellt redbart och andligt försvarbart ge skäl för vår tro ligger en aktuell, men också över tid samlad historisk, erfarenhet av att Gud är vår far och vi är hans barn. Den erfarenheten skapar övertygelser om att kristen tro gäller hela livet och allt det vi är och gör som människor, enskilt och inte minst tillsammans. Det betyder också att tron får sin näring och växt ur den relation med *Jesu Kristi Gud och fader* som i evangeliet erbjuds varje människa och samhörighet med alla dem som hör till Kristi kropp, den kristna kyrkan.

Gud är hela världens skapare

Förutsättningen för en relation med Gud är att Gud är hela världens skapare, att allt har sin början och sitt mål i Gud. Paulus uttrycker det anspråket så här: *så har vi bara en Gud, fadern från vilken allting utgår och som är vårt mål, och bara en herre, Jesus Kristus genom vilken allt är till och genom vil-*

ken vi är till.¹⁹ Paulus kunde hävda detta helt i linje med den judiska trosbekännelse som han vuxit upp med och som burit hans eget folk i skiftande omständigheter genom århundraden: *Hör, Israel! Herren är vår Gud, Herren är en. Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, med hela din själ och med all din kraft.*²⁰

Detta var en förutsättning som han tog för given i sitt sätt att tänka och leva med ansvar, inget som han egentligen behövde argumentera för – och heller aldrig gör i sina brev. Den tanken och bekännelsen är i vår egen tid definitivt inte en allmänt omfattad övertygelse om sakernas tillstånd. Men den hör till den kristna kyrkans samlade erfarenhet genom alla tider. Den tron har en så djup betydelse att den inte kan beskrivas mer utförligt, men så mycket ska dock sägas som att till denna tro hör uppfattningarna att det bara finns en enda värld och en enda mänsklighet och att allt liv har sin förutsättning i Gud. Eftersom denne Gud fader är skaparen och upprätthållaren av sin skapelse blir det naturligt och djupt förpliktande för en kristen att engagera sig i allt det som rör skapelsen och mänskligt liv på denna jord. Att vara barn till Gud ger trygghet och fäste för tanke och känsla, men också grund och inriktning för ett ansvarigt liv som Guds barn i världen.

Rätten att vara Guds barn åt dem som tror
Samma grundtanke möter vi i Johannesevangeliet²¹. Här hävdas att: *I begynnelsen fanns Ordet, och Ordet fanns hos Gud, och Ordet var Gud. Allt blev till genom det, och utan det*

¹⁹ 1 Kor 8:6f

²⁰ 5 Mos 6:4f

²¹ Joh 1:1-4, 14, 18.

*blev ingenting till av allt som finns till. I Ordet var liv, och livet var människornas ljus. Här sägs också att: Ordet blev människa och bodde bland oss... Slutligen förklaras: Ingen har någonsin sett Gud. Den ende sonen, själv gud och alltid nära Fadern, han har förklarat honom för oss. Här relateras alltså allt ur denne Gud och skapare som relaterar till sin skapelse, och att Gud har kommit nära oss människor genom Jesus Kristus. Den som tar emot honom ger han rätten att bli Guds barn, åt alla som tror på hans namn...*²² I den tidiga johanneskristna gemenskapen fanns helt klart en stark medvetenhet om att vara Guds barn, och en klar övertygelse om av vad som var förutsättningarna för detta barnskap.

Jesu fadersrelation

Att Jesus såg på sin gudsrelation som en fadersrelation framgår inte minst i de böner som Jesus ber vid olika avgörande tillfällen under sitt liv.²³ Detta att Jesus tillbad Gud som fader har länge betraktats som ett unikt belägg för hur Jesus skiljer sig från samtida judendom. Det är inte en rättvisande bild eftersom tanken att Gud var Israels fader är väl belagd, likaså att rättfärdiga individer kan stå i fader/barn-relation.²⁴ Det finns också belägg för att den fromme juden kunde tala med samma slags intimitet om Gud som fader som Jesus gjorde det.²⁵ Om Jesu sätt att tala om Gud inte är helt unikt i samtiden är det ett i högsta grad väsentligt och konsekvent kännetecken på hur han uppfattade sig själv i relation till Gud

²² Joh 1:12

²³ Mark 14:36/Matt 26:39/Luk 22:42; Matt 11:25-26/Luk 10:21; Matt 26:42; Luk 23:34, 46; Jfr. Joh 11:41; 12:27-28; 17:1, 5, 11, 21, 24-25.

²⁴ Ps 103:13; Syr 4:10; 23:1; 51:10; Vis 2:16, 18; 5:5; jfr Ords 3:11.

²⁵ Syr 23:1, 4, 51:10; Vish 14:3.

och till sin specifika uppgift i världen. Denna Gudsrelation sammanföll med hans medvetenhet om sitt ansvar och sin kallelse att förkunna Guds närvaro och herravälde i världen.

Vår Fader

I den bön som Jesus lär sina lärjungar att be (Luk 11:2/Matt 6:9) uppmanas de att adressera Gud med ordet fader. Det innebär att lärjungen erbjuds delaktighet i samma slags erfarenhet av Gud som fader som Jesus hade. I Matteus- och Lukasevangeliet blir denna aspekt påfallande tydlig genom att Jesus undervisar lärjungarna om Gud som ”er fader”.²⁶ Det är därför helt i linje med denna nya fadersrelation som Jesus kan ställa fram ett barn i kretsen av lärjungarna och göra barnet till förebildande modell för lärjungeskap i Jesu efterföljd.²⁷ Beroendeförhållandet mellan lärjungen och Gud Fadern radikaliseras med eftertryck även i Jesu undervisning om att lärjungen inte ska göra sig bekymmer om mat och dryck eller för kläder att sätta på kroppen.²⁸ I samma anda av trygghet och tillförsikt till skaparen och fadern beskriver Jesus faderns omsorg om sparvarna.²⁹

När lärjungen uppmanas att be som Jesus till Gud som fader ställer sig lärjungen in i ett förpliktande beroende- och trygghetsförhållande till Gud och Guds mission i världen. Liksom Jesu fadersrelation hörde samman med hans uppdrag att förkunna Guds närvaro i världen så har lärjungen i sitt lärjungeskap till Jesus att vara en efterföljare som verkar

²⁶ Mark 11:25/Matt 6:14-15; Matt 5:48/Luk 6:36; Matt 6:32/Luk 12:30; Matt 7:11/Luk 11:13.

²⁷ Mark 10:14-15/Matt 18:3; Mark 9:33-3/Luk 9:46-48.

²⁸ Matt 6:25-34/Luk 12:22-31.

²⁹ Matt 10:29-31/Luk 12:6-7.

i samma anda. Barnskapet leder till ett förpliktande liv i gemenskap med Gud och för gudsrikets synliggörande.

Förlåt oss våra skulder, liksom vi har förlåtit...

Gudsrelationen radikaliserar alla andra relationer som lärjungen lever i. I Matteus version av bönen *Vår fader* säger det lilla ordet "vår" i förening med bönen i sin helhet mycket om denna radikalisering. Det är inte möjligt att privatisera eller annektera Gud, Fadern, för egna exklusiva behov och syften. De tre första bönerna handlar om själva saken om Gudsnamnets helighet, Gudsrikets ankomst och Guds viljas seger. Därefter kommer Guds barns, lärjungarnas, beroende av Guds omsorg om det nödvändiga för dagen. Så kommer den bön som visar på den principiella innebörden av ordet "vår" i orden: *Och förlåt oss våra skulder, liksom vi har förlåtit dem som står i skuld till oss*. Guds förlåtelse av *våra skulder* villkoras av lärjungens förlåtande av *dem som står i skuld till oss*. Innebörden är att lärjungen inte kan räkna med Guds förlåtelse om hon/han inte har förlåtit sin nästa. Det finns alltså inga genvägar förbi medmänniskan till Gud! Försoning med Gud leder till och förutsätter en social och konkret försoningspraktik bland Guds barn. Bönen följs upp med en direkt kommentar till förlåtelseorden med orden: *Ty om ni förlåter människorna deras överträdelser skall er himmelske fader förlåta er. Men om ni inte förlåter människorna skall inte heller er fader förlåta er era överträdelser*.

Men redan i Matteus³⁰ finns en kommentar till denna bön om förlåtelse då Jesus där Jesus undervisar om att innan man kan lämna sin offergåva till Gud är det nödvändigt att först

³⁰ Matt 5:23-26

försona sig med sin medmänniska. När det väl är gjort kan man nå fram till Gud med sin gåva. Att just denna logik i gudsrelation och med människor finns exemplifierad i Syraks bok³¹ visar på ett samband med en fromhet som fanns i samtida judendom och som Jesus på sitt eget sätt radikaliserar och vidareför. Att som Guds barn adressera Gud som *vår fader* leder till förpliktande gemenskap och ett intensivt syskonskap med andra Guds barn, ett ansvarstagande för sitt eget men också andras liv i en tillitsfull och förtröstansfull relation med Gud.

Abba! Fader!

Beläggen i evangelierna för att Jesus talade om Gud som fader är som synes goda, men det är faktiskt bara i Mark 14:36 som det arameiska ordet *abba* förekommer i evangelierna. Jesus befinner sig i Getsemane och ber om att få slippa gå igenom det som förestod. Han ber därför *Abba! Fader! För dig är allting möjligt. Ta denna bägare ifrån mig. Men inte som jag vill, utan som du vill.*

Paulus använder uttrycket *Abba! Fader!* vid två tillfällen i sina brev. I båda fallen rör det sig om ordagrann överensstämmelse med orden i Jesu bön i Getsemane. Att han använder ett arameiskt uttryck till grekisktalande församlingar utan att förklara vad han menar kan läsas som att det är ett känt begrepp i församlingarna redan innan breven skrev. Det skulle i så falla betyda att de grekisktalande kristna på olika håll i Mindre Asien lärt sig att be med Jesu eget bönerop till Gud som far, att de ”imiterar” Jesu sätt att nalkas Gud. Den intima relation som uttrycket speglar hos Jesus blir därmed

³¹ Syrak 28:2-5

även Paulus och dessa kristnas uttryck för sin egen gudserfarenhet.

Så här argumenterar Paulus: *Men när tiden var inne sände Gud sin son, född av en kvinna och född att stå under lagen för att han skulle friköpa dem som står under lagen och vi få söners rätt. Och eftersom ni är söner har Gud sänt sin sons ande in i vårt hjärta, och den ropar: "Abba! Fader!" Alltså är du inte längre slav, utan son. Och är du son har Gud också gjort dig till arvtagare.*³² Och vidare läser vi. *Alla som leds av ande från Gud är Guds söner. Ni har inte fått en ande som gör er till slavar så att ni måste leva i fruktan igen; ni har fått en ande som ger söners rätt så att vi kan ropa: "Abba! Fader!" Anden själv vittnar tillsammans med vår ande att vi är Guds barn. Men är vi barn, då är vi också arvingar, Guds arvingar och Kristi medarvingar, om vi delar hans lidande för att också få dela hans härlighet.*³³

Gudserfarenhet, övertygelse

Språket i texterna beskriver erfarenheter som läsarna självklart anses dela med Paulus. Detta slags erfarenhetsspråk märks i bägge texterna i sin helhet men det blir särskilt tydligt i orden: *Gud har sänt sin sons ande in i vårt hjärta och den ropar...* och *Anden vittnar tillsammans med vår ande att vi är Guds barn.* Relationen till Gud beskrivs därför som upplevd och uttryckt i linje med Jesu relation med Gud Fadern som ett barnaskap. Här ser vi exempel på en djup och radikalt formativ andlig erfarenhet som grund och innehåll i en levande gudsrelation.

³² Gal 4:4-6

³³ Rom 8:14-17

Anden som ropar i hjärtat är sonens ande och den säger *Abba! Fader!* Det betyder att den vittnar om de kristnas eget barnskap med Gud, Fadern. Det gör dem också till arvingar, *Guds arvingar och Kristi medarvingar*. Barnskapet leder till arvsrätt och till en likställning mellan Jesus och den troende med bibehållen särställning för Jesus. Det är just sonens ande som ropar *Abba! Fader!* i en troendes hjärta. Detta slags erfarenhet av barnskap hos Gud visar att Paulus och alla andra som delade denna erfarenhet hade samma källa som Jesus. Här finner vi belägg för den drivkraft och inriktning som Paulus hade med sitt liv. Vad han än mötte i livet av glädje och svårigheter kunde han se sitt liv som ett liv i förening med Kristus och med den vissheten mötte han vardagen med tillförsikt och hopp.

Barnskap och syskonskap

Mot bakgrund av den resa som vi nu gjort igenom ett antal texter har vi kommit till den punkt där frågan om hur vi som människor i 2000-talets Sverige ska förhålla oss till dessa slags andliga erfarenheter av Gud? Är dessa bibliska vittnesbörd relevanta i vår egen tid? Finns det bland trons människor erfarenheter av detta slag? Finns det behov av sådana erfarenheter och hur ska de i så fall bejakas?

En annan sida av saken är att det språkbruk Paulus använder skapar ”friktion” mot vårt sätt att uttrycka oss. Jag tänker på metaforiken som bygger på Jesus som son (Sonen) och Gud som Fader och där barnskap med Gud också utvecklas från Jesu sonskap till ”Guds söner” och att de får ”söners rätt”. Det är därför viktigt att se att Paulus även använder begreppet *Guds barn* som är ett inklusivt begrepp.

Vi bör också hålla i minnet att språket om Gud och relationerna med honom i alla händelser är metaforer och att det därför inte ska biologiseras som vi nu så ofta gör, styrda som vi är utifrån våra specifika kulturella förutsättningar och aktuella tankestrukturer. Med begreppet Fader kan vi uttrycka att allt har sitt ursprung i Gud. Så kan det kanske hjälpa oss att föra oss ”bortom” våra indelningar i manligt och kvinnligt för att i stället tänka intim relation och föräldraskap.

Att vända sig till Gud i tro är också att vända sig mot sin medmänniska och i henne se sin broder och syster. Barnskap blir till syskonskap.

Samtala om betydelsen av att Gud är hela världens skapare och därtill den som vi i tro får kalla vår fader? Hur skulle en ”försoningspraktik” kunna se ut som tar på allvar att det inte finns några genvägar förbi medmänniskan till Gud?

I ett bestämt ärende till vår omgivning...

PER WESTBLOM

Med ett uppdrag

Från Adams fall verkar Gud i världen för dess befrielse. I centrum för denna Guds mission står Jesus Kristus. *Som Fadern har sânt mig, sänder jag er*, säger Jesus.³⁴ Faderns sändning av Sonen och Sonens villighet att ”avstå allt” ger uttryck för missionens relationella och tjänande karaktär.³⁵ Inkarnationen visar också att Guds Ord i första hand är ett förkroppsligat ord.³⁶ Genom Kristus-händelsen och Andens utgivande dras människor in i Guds pågående mission; församlingen – Kristi kropp, Andens tempel och Guds folk – är det synliga (inkarnerade) uttrycket för denna mission. Församlingen *har* inte en mission den är en del av Guds mission.

Jesu ärende – befrielse, försoning och rättvisa

Jesu ärende var att förkunna och gestalta de goda nyheterna om Guds rike, vilket hör intimt samman med hans egen per-

³⁴ Joh 20:21

³⁵ Fil 2:5-11

³⁶ Joh 1:14

son; att gå in i Guds rike betyder att ansluta sig till honom. I Lukasevangeliet använder Jesus följande skriftord för att beskriva sitt uppdrag: *frambära ett glädjebud till de fattiga... förkunna befrielse för de fångna och syn för de blinda, att ge de förtryckta frihet och förkunna ett nådens år från Herren.*³⁷

”Befrielse” sammanfattar väl både Jesu ord och den mångfald av behov som vi människor bär på.³⁸ Markus återger ett ord där Jesus framhåller att han kommit för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många.³⁹ Här finns en rikedom av skriftassociationer med referenser både till befrielse och försoning. Jesu död och uppståndelse som en försonande händelse står sedan i centrum för den nytestamentliga förståelsen av Jesus. Bekännelsen till Jesus som den uppståndne Herren, i vilken Gud sammanfattat allt och som ger oss gemenskap med Gud var ett huvudärende i den första kristna missionen.

Befrielse och försoning förutsätter att det finns problem. Ondskans realitet är påtaglig i evangeliernas berättelser; den är både något som drabbar människor och en kraft som vi låter oss bli brukade av. Jesus kritiserar både företeelser och enskilda handlingar som bryter mot det dubbla kärleksbudet. Särskilt hård är Jesus mot ett obarmhärtigt förhållnings sätt till medmänniskan. Det är också tydligt att domsmotivet är ett påtagligt och allvarligt motiv hos Jesus.⁴⁰

Påskens händelser tolkas på skilda sätt redan i Nya testamentet och även fortsättningsvis i den kristna traditionen. När vi idag ska formulera vårt ärende behöver vi använda hela det nytestamentliga vittnesbördet, innefattande Jesu liv

³⁷ Luk 4:18-19.

³⁸ Jfr beskrivningen i Rom 8

³⁹ Mark 10:42-45

⁴⁰ Matt 25

och ord, som utgångspunkt. Liksom Jesus behöver vi utgå från och möta de problem som människor faktiskt upplever. Till detta kommer vad vi skulle kunna kalla ”Guds problem med världen”, vilket är en betydligt svårare fråga att adressera. Hur vi ska tala om Guds dom är en delikat fråga som behöver övervägas noga. Det bör i vilket fall som helst framhållas att dom innebär rättvisa och återupprättelse, vilket väcker hopp hos människor.

Jesu sinnelag – missionens förhållningsätt

Faderns sändning av Jesus fortsätter genom församlingen, Kristi kropp. Därför ska våra handlingar i världen formas av Jesu Kristi sinnelag och sätt att vara. Vem är störst, frågar lärjungarna. Den som tjänar, svarar Jesus och pekar på sig själv: *Människosonen har inte kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många.*⁴¹ *Diakoni* är därför missionens väsen inte en del av den, men i denna ligger också försoningens innersta kärna.

Andra kännetecken på Jesu Kristi sinnelag, såsom det utmålas i evangelierna är: medkänsla, lyhördhet för människors själsliga och fysiska behov, ett befriande förhållningsätt, vrede över ondskans olika uttryck (sjukdom, besättelse, politiska och religiösa maktstrukturer, oginhet och otro), gåtfullhet och integritet. Jesu sinnelag tog sig uttryck i botande, utmaning av rådande föreställningar och strukturer, en retorik som berörde, väckte och utmanade till existentiella och livsavgörande val, känslomässigt engagerad kritik av falsk religiositet, konfrontation med ondskan, prioritering av de små och svaga, oförutsägbarhet och gåtfullhet i handling och

⁴¹ Mark 10:45

tal, ett mycket allvarligt och samtidigt chockerande frihetligt förhållande till Bibeln.

Jesu sinnelag sätter definitivt vissa gränser för hur mission kan gestaltas. Maktspråk, manipulation (som kan vara mycket subtil) och tvång hör inte samman med kristen mission. Samtidigt utmanar Jesu oförutsägbara och liberala verksamhet alla stereotyper om hur Guds mission ska gestaltas. Återigen visar inkarnationen att den just måste gestaltas, inte bara formuleras.

Att samla människor – relationernas mission

Jesu verksamhet kännetecknas också av att han samlade människor. Stora folkskaror kommer till honom, både på grund av hans tal och handlingar; han möter dem generöst och ofta utan krav på bekännelse. Motivet är medkänsla och barmhärtighet. Han samlar ”syndare”, vilka – till mångas förtret- dras till honom. Hans måltidsgemenskap med dessa är mycket utmanande för den samtida religiösa normen. Han samlar flera kategorier av ”lärjungar” som följer honom på olika sätt. Av dessa har ”de tolv” ett särskilt uppdrag; Jesus anser det nödvändigt att ibland dra sig undan världen för att vara med dem. Då kan till och med behövande människor avvisas.

Jesus är begränsad, gränssättande och gränsöverskridande. Begränsad rent fysiskt och sändningsmässigt (han vänder sig till det judiska folket). Han sätter gränser som människor får förhålla sig till (vill du följa mig är detta vad som gäller!). Och han är gränsöverskridande genom att söka sig till fel personer och kritisera rådande värderingar. Jesus har principer, men kan låta dem ruckas om någon ”överbevisar”

honom. För den som vill följa honom får inga hinder stå i vägen, å andra sidan ska den som använder hans namn inte hindras; den som inte är emot honom är för honom.

Mission i Jesu efterföljd präglas av relationer. Baptistteologen Paul Fiddes skriver i artikeln ”Mission and Liberty: A baptist connection”:

[Mission] is essentially relational, essentially a matter of making communion and community. On the one hand the announcement of the good news of salvation in Jesus Christ will result in new relationships...But on the other hand it also means that mission should take the form of community; the community of the church goes out by opening up its life to draw in the alien, the outcast and the estranged just as God makes room for us in an inner life of communion.⁴²

Den kristna församlingens gemenskap måste vara radikalt gränsöverskridande. Men den kan inte vara obegränsad, eftersom inget i skapelsen kan existera utan gränser. Människor som samlades runt Jesus utgjorde inte självklart en gemenskap, kanske snarare vad Sartre kallade en ”serie” (t ex en bankomatkö).

Om mission i första hand är gemenskap betyder det att för-

⁴² Paul S Fiddes: *Tracks and Traces. Baptist Identity in church and Theology*, s 253-254 (Paternoster 2003). Översättning: [Mission] är i grunden relationell, en fråga om att skapa förening mellan människor (communion) och gemenskap (community). Å ena sidan leder budskapet om de goda nyheterna om frälsning genom Jesus Kristus fram till nya relationer... Men å andra sidan innebär det också att missionen måste ha gemenskapens form; församlingens gemenskap går ut genom att öppna sig för att dra in främlingen, de utstötta och de annorlunda, precis som Gud gör rum för oss i gemenskapens inre liv.

samlingen inte bara är en ”missionsstation” för individuella evangelister, inte heller är den bara ett instrument för att nå världen. I en mening är det lika sant att världen är till för församlingen (det är ju Guds församling) som att församlingen är till för världen. Församlingen är i sig en del av Guds mission. Därför är också grundandet av nya kristna gemenskaper grundläggande för kristen mission i världen.

Framgång och motgång

Jesu verksamhet kännetecknas i hög grad av framgång. Många blir botade och befriade, hans tal upplevs medryckande, befriande och annorlunda, folkskaror samlas spontant runt honom. ”Folket” uppskattar honom, medan de religiösa ledarna i lika hög grad hatar honom. I Johannesevangeliet problematiseras bilden av det hurrande folket, de anklagas för ytliga motiv. Jesu tal blir så provocerande att folk lämnar honom. Jesus frågar till slut de tolv om också de ska gå.⁴³ Här finns en indikation om en rörelse som går både fram och tillbaka. Den negativa rörelsen kulminerar i Jesu sista vecka, där vännerna till slut alla flyr och folket ropar korsfäst.

På motsvarande sätt karaktäriseras Jesus av stark trosvisshet, något han också förväntar av sina lärjungar. Men i Getsemane och framför allt på korset kommer också tvivel och ångest till uttryck: *Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig.*

Evangeliet har när det gestaltas på ett trovärdigt sätt en hög attraktionskraft; det är naturligt att människor dras till både förkunnelsen om Kristus och den kristuslika handlingen. Men bristande uppslutning är å andra sidan inget själv-

⁴³ Joh 6

klart kriterium för att något är fel hos avsändaren. Vi ser tillbakagången hos Jesus och vi möter den även hos Paulus. Omvänt så är inte heller framgång ett absolut kriterium för äkthet. Kriterierna måste vi söka hos Jesus (se ovan) och då blir det ändå svårt att komma ifrån attraktionskraften.

Hur formulerar vi vårt ärende, här och nu?

Hur gestaltar vi en mission som präglas av relationer?

Om vi är på väg till en postkristen tid
– hur talar då kyrkan?

PÄR AXEL SAHLBERG

Evangeliet på det tjugoförsta århundradet

Situationen för den kristna förkunnelsen är, eller blir, helt ny då nya generationer saknar egna erfarenheter och referenser till kristen tro. Man talar med rätta om en postkristen⁴⁴ tid, som liknar en nytestamentlig eller förkyrklig tid. Vanor, symboler och bibliska bilder förlorar å ena sidan sitt omedelbara värde, men blir å andra sidan nya skatter att upptäcka. Man kan felaktigt uppfatta den postkristna tiden som icke-religiös. Men det är viktigt att konstatera att alla människor är andliga, men inte alla religiösa.

Evangeliet har under tvåtusen år talats in i kulturmönster där en omfattande förförståelse präglade människors mottaglighet för budskap, bilder, symboler och de delade ritualerfarenhet. Den nytestamentliga miljön är delvis baserad

⁴⁴ Postkristen, post – efter, då den kristna kulturen inte längre är en självklar del av människors förförståelse av världen.

på förförståelsen av judisk tro. Senare kyrklig förkunnelse har kunnat göras inom ramen för en kristen kulturell förförståelse, reformationen, väckelsetiden med flera epoker. Kyrkliga högtider och ritualer har varit kända. Dop, konfirmation, vigsel och begravning i kyrkan, liksom kristendomsundervisning i skolan har utgjort basen i de tider som föregått vår.

Sekulariseringen, som är en lång och komplex process, tar sin början i samband med humanismen och reformationen som på allvar bröt en enhetlig hegemoni, också påtaglig i samband med väckelserörelsernas framväxt, då alternativa bilder successivt bröt sönder enhetskulturen.

Den sista generationen ”kristna” i mer egentlig mening är fyrtiotalisterna som medvetet bröt mot kyrkan och inte satte in sina barn i den tusenåriga kulturkrets som dittills präglade i stort sett alla västerländska samhällen. Sverige får anses som det land där denna process är mest långtgående men det mesta talar för att andra länder följer i våra spår.

Om kyrkliga och bibliska referensramar saknas har vi en helt ny situation för evangeliet i vår tid och framtiden.

Vad kan då Nya testamentet lära oss för denna historiskt unika och nya situation?

De första kristna står på ett säregt sätt med ett ben i judendomen, som förföljer dem i olika former, och det andra i det som uppfattades som en ny förkunnelse som utgår från Jesus från Nasaret.

Det finns *en* tydlig predikan i Nya testamentet som helt riktar sig till icke judar. Det är Paulus predikan i Aten. Vi ska granska den. Den rymmer det bekymret att Paulus från Aten

reste till Korint – han skriver själv om det i Första Korinthierbrevets inledning – att han kom dit med övertygelsen att bara predika Kristus, och Kristus som korsfäst, möjligen med en egen analys av att talet i Aten inte var vare sig framgångsrikt eller ”rätt”. Vi ska återkomma till detta.

Men, med Paulus, delar vi frågan: Hur predikar vi evangelium för människor som saknar (våra) bilder, språk, kunskap om Bibeln, eller bara har en ytlig kunskap om det som generationer tidigare haft med sig som kulturell basföda av grundläggande kristendom?

Vad predikade de första predikanterna?

Lukas berättar i Apostlagärningarna om de första kristna. I början gör han som med sitt evangelium, återberättar det som var den unga kyrkans berättelser. Sedan blir det ett ”vi” i texten och vi förstår att Lukas, läkaren, reste med, kanske gjorde anteckningar, hörde (och säkert talade själv).

När han summerar vad Jesus gjorde efter uppståndelsen, fram till himmelfärden summerar han det med orden *han (Jesus) gav dem många bevis på att han levde... visade sig för dem och talade om Guds rike*.⁴⁵ Vid en avslutande måltid ber han dem stanna i Jerusalem och invänta Anden, för att sedan vittna om honom i ”hela världen” – till jordens yttersta gräns. Det första ledordet är *Guds rike*.

Den första predikan vi sedan får relaterad är Petrus predikan på Pingstdagen. Vad säger då den centralt placerade aposteln första gången han offentligt intar predikstolen?

Petrus, i den kollektiva kretsen av apostlar som plötsligt hade allt ansvar, inspirerad av händelserna som kom ur att

⁴⁵ Apg 1:3

helig Ande fyllde dem alla, börjar i profeten Joel,⁴⁶ anknyter till en text som bottnade i de erfarenheter som de församlade judarna hade. Texten fokuserar på andeutgjutandet, och spetsen riktas mot dem som åkallar Herrens namn – de ska bli räddade. Nästa ledord blir *Jesus från Nasaret*, den man som Gud bekräftade genom de kraftgärningar, under och tecken han gjorde. Han utlämnades efter Guds beslut och ni, säger Petrus, *låt laglösa spika fast och döda honom*.⁴⁷

Petrus förklarade Anden, med ett citat ur Skriften, anklagade åhörarna för vållandet till Jesu död och förkunnade att Gud lät honom uppstå, med en ny referenstext ur Psaltaren, ord som sannolikt var väl kända och många kunde utantill. Petrus hävdar att uppståndelsen var aviserad i psaltartexten och att *Jesus var Messias*, ledord tre. *Ni kan vara förvissade om att Gud gjort honom (Jesus) till Messias och Herre. Uppståndelsen* var det starka argumentet för att något nytt hade hänt. Nästa ledord kan vara: *Omvänd er, låt döpa er så får ni den helige anden som gåva*.

Kopplingen mellan Jesus (från Nasaret) och Messias/Herre rymmer det som senare blir centralt i kyrkans tro, ofta uttryckt som inkarnationen – Jesus som Gud och människa, förenad i en enda kropp.

Nästa stora predikan är Petrus försvarstal i Salomos pelargång. ”Ni förnekade honom”, han som var helig och rättfärdig, *vägvisaren till livet* dödade ni. *Genom tron på hans namn* kan ni bli räddade.

Stefanos håller sedan sin predikan. Han knyter budskapet till en lång genomgång och nämner alla viktiga personer i

⁴⁶ Apg 2:14

⁴⁷ Apg 2:23

den judiska och bibliska ”olympen”: Abraham, Mose, David, Salomo... Och säger: *Finns det någon profet ni inte har förföljt?*

Summeringen av de första predikningarna indikerar alltså några basbegrepp:

- *Guds rike*
- *Jesus från Nasaret*
- *Jesus – Messias*
- *Uppståndelsen*
- *Omvänd er, låt döpa er, ta emot den helige anden.*
- *Jesus – vägvisaren till livet*
- *Genom tron på hans namn (hos ingen annan finns frälsning)*
- *En hörnsten⁴⁸ (som byggningsmännen förkastade)*

Så predikade de första kristna. Jesuscentreringen är tydlig, Jesu person – Gud och människa – uppståndelsen och omvändelsen, där man ser Jesus som vägvisaren till livet och att leva med honom är den unga kyrkans tydliga centrum. De talade om sitt möte med Jesus, och de talade utifrån biblisk erfarenhet. Alla delade de den uppsättning bilder man gemensamt kunde utgå ifrån.

Paulus predikan i Aten

Paulus besöker Aten. Han utgår som vanligt från synagogan. I varje ny stad blir den ett brohuvud men också den katalysator man behöver för att lägga upp strategin för den

⁴⁸ Apg 4:11

nya platsen. Många kommer till tro och utgör sedan den bas som församlingen byggs utav, eller visas fiendskap och predikanterna tvingas ut på andra arenor. I Aten kommer Paulus också att diskutera med filosoferna, både epikuréer och stoiker. Där håller han sedan sitt tal på Areopagen⁴⁹, det första och enda riktiga nytestamentliga talet direkt till dem som saknade Bibelns (och judendomens) bilder.

Paulus steg fram inför areopagen och sade: Athenare, jag ser av allt att ni är mycket noga med religiösa ting.

När jag har gått omkring och sett på era gudabilder har jag nämligen också upptäckt ett altare med inskriften: Åt en okänd gud. Det som ni alltså dyrkar utan att känna till, det är vad jag förkunnar för er. Gud som har skapat världen och allt den rymmer, han som är herre över himmel och jord, bor inte i tempel som är byggda av människohand. Inte heller låter han betjäna sig av människohänder som om han behövde något, han som själv ger alla liv och anda och allt.

Av en enda människa har han skapat alla folk. Han har låtit dem bo över hela jordens yta, och han har fastställt bestämda tider för dem och de gränser inom vilka de skall bo. Det har han gjort för att de skulle söka Gud och kanske kunna treva sig fram till honom – han är ju inte långt borta från någon enda av oss. Ty i honom är det vi lever, rör oss och är till, som också några av era egna skalder har sagt: Vi har vårt ursprung i honom. När vi nu har vårt ursprung i Gud, då får vi inte föreställa oss det gudomliga som något av guld eller silver eller sten, som något en människa har format efter sina idéer och med sin konstfärdighet.

⁴⁹ Apg 17:22-34

En lång tid har Gud haft överseende med okunnigheten, men nu ålägger han människorna, alla och överallt, att omvända sig. Ty han har fastställt en dag då han skall döma världen med rättfärdighet genom en man som han i förväg har bestämt därtill. Det har han bekräftat för alla människor genom att låta honom uppstå från de döda.

När Paulus nämnde uppståndelsen från de döda var det några som gjorde sig lustiga, men andra sade:

”Vi vill höra dig tala mera om detta en annan gång.”

Därmed lämnade han de församlade. Det var dock några som slöt sig till honom och kom till tro...⁵⁰

Han tar sin utgångspunkt i en berömmande, lokalt färgad kommentar. *Atenare, jag ser att ni är mycket noga med religiösa ting.* Med detta initiala smicker kan han vänta respekt från åhörarna. Han tar sedan den första punkten som är altaret han hade sett, med inskriptionen *Åt en okänd Gud.* Det var ett praktiskt ”reservaltare”, om man nu hade misst någon gudom i den ganska digra uppsättningen från den grekiska olympen. *Den som ni dyrkar men inte känner, det är vad jag förkunnar för er,* säger han. Sedan tar han punkt två, Skaparguden. Funktionen understryks genom att citera *en av era egna skalder* och säger *i honom är det som vi lever, rör oss och är till.* Den universala guden blir Paulus ingång. *Vi är alla folk av en enda man* (Adam) och vi utmanas nu, punkt tre, *av den rättfärdige som ska döma världen,* utsedd av Gud, *han har nu uppstått.*

Jesus nämns inte vid namn, men uppståndelsen får den extremt framskjutna roll som den hade i den unga kyrkans

⁵⁰ Från Bibel 2000, www.bibeln.se

allra första förkunnelse. Några kom till tro.

Detta är hela predikan, som Lukas återger det. Predikan är briljant som tal. Vi som ”kan fortsättningen” ser hur central den är.

Därmed är vi lämnade med kyrkans enda kända förkunnelse i ”postjudisk” miljö, den som skulle kunna utgöra så mycket inspiration och ge så mycket kunskap, men själv är Paulus tydligen inte nöjd med sin insats. Enligt Lukas lämnar han Aten och far till Korint, och i Första Korinthierbrevet skriver Paulus att det inte var med förkrossande vältalighet eller vishet han kom.⁵¹ Det enda han ville veta av var Jesus Kristus, den korsfäste Kristus. I inledningen till brevet till församlingen i Korint talar han om den korsfäste, en stötesten för judarna och en dårskap för grekerna.

Vad Paulus försökte i Aten har i senare tider kallats för inkulturation. Man möter de referensramar människor har och placerar sedan in sina ”profilfrågor”. Kanske var det så manbarhetssymbolen som nordborna dansade kring vid midsommartid omvandlades till ett kors, midvinterblotet blev juletid och andra kulturuttryck flyttades in men omtolkades, in i den missionerande kyrkans tro.

Var det inte genialt? Är det inte så vi ska göra det? Möta människors andlighet och hjälpa dem att sätta namn på sin tro och ge dem ett språk för deras trosliv?

Tecken och under

En central fråga, både i evangelierna och i Apostlagärningarna, är frågan om tecken och under. Ser man Jesu liv handlar det i hög grad om ”hela paketet”: födelsen, Gud som

⁵¹ 1 Kor 2:1–2

blev människa, jungfrufödelsen, kallelsen av lärjungar, stora predikningar, rörelser mot centrum i samband med påskan, lidandet, korsfästelsen och döden, samt uppståndelsen och himmelfärden.

Kraftgärningar, tecken och under, det som vi på annat ställe i den här skriften också talar om som ”övernaturligt” tolkas som bevis för den nya kraften som satts i rörelse genom Jesus Kristus.

Vilken verklighetsbild framkallar detta? Vad betyder egentligen det? Hur har det giltighet för oss – i vår tid? Handlar det om att kristen tro inte bara är en intellektuell resa, ett förhållningssätt till tro, utan också om relation som i grunden skakar om hela vår existens?

Hur kan vi förstå och tala om Jesus i en postkristen tid? Då Paulus talade i Aten valde han en filosofisk och mjukt inbjudande ingång, men var troligen inte helt nöjd med sin insats. Andra exempel är mycket begränsade, då det i de allra flesta fall krävde en förförståelse av judisk tro, kännedom om Skriften och ett symbol- och bildspråk som byggde på en monoteistisk Gud och en världsbild av Gud som Skaparen. Den finns även i Paulus tal i Aten: *I honom är det som vi lever, rör oss och är till.*

Paulus nöjer sig att presentera ”den okände Guden” och betonar att det är denne, som de som lyssnar inte känner (till), som är hans uppdragsgivare.

I en postkristen tid ställs vi inför ”ett kommunikationsuppdrag” som liknar den utmaning som Paulus ställdes inför i Aten. Vi möter människor som har/kan ha ett andligt intresse men inga specifika förkunskaper om tro, eller ord

för tron som vi vant oss vid att använda.

Det handlar inte om att reducera tron eller trosföreställningar, vi är i grunden bundna till Skriften och de tolkningsmönster som tvåtusen år av kristen tro har givit åt oss och de centrala bekännelseexterna är självfallet grunden för vår egen förståelse. Men vad är det vi kommunicerar som möter människorna i deras erfarenhet av andlighet och sökande? Det är inte bara en fråga om budskapet som vi förfogar över, utan också hur det tas emot, blir till liv, i människors erfarenhet. Det kan vara fråga om flera ”övergångsställen” som leder in i djupet av kristen tro.

Det verkar inte rimligt att först bibringa människor en kunskap om judisk tro, Bibelns skrifter och den kristna traditionen, för att sedan presentera Jesus. Vi måste finna språket och bilderna som ger en glimt av gudsriket som inte kräver den förståelse som många människor – inte minst de unga – idag faktiskt saknar.

Vilka slutsatser kan vi då dra?

Kanske låter det onödigt kritiskt, men Bibeln lämnar oss utan klara besked om hur och vad vi predikar till hedningar. Inte så att budskapet är oklart, men ingångarna, pedagogiken. Kanske är det ur det här perspektivet som Jesu liv blir särskilt intressant. De grundläggande rörelserna mot Jerusalem, kallandet av lärjungar, undervisning och predikningar, under och tecken. Han mötte människor med olika bakgrund och skiftande erfarenheter, på olika sätt pekar orden, livet och budskapet på Gud. Det är ”ett helt paket” – ett nytt rike som vandrar in i jordiska riken.

Vi behöver ägna mer tid och omsorg åt att finna konturer-

na av detta rike. Att i historiens bråte av religiös överbyggnad finna ”tillbaka till Jesus”. Det som skedde då har giltighet nu. Kristus kom, levde, dödades, uppstod och segrade, han talade, men mest levde han, hela livet blev en bro till tro.

Hur ser då vårt ”paket” ut? Vi står i en postkristen miljö och måste göra klart vad som är centrum, hur vi möter människors sökande efter mening och hur det budskap vi har att predika förpackas i en ny tid.

Vad är det som blir centralt då vi möter människor som saknar våra referensramar? Kanske ska det snarare sammanfattas i ordet trovärdighet. Hur ser man att vi har ett ärende till folket? Det handlar om att bli förknippade med detta ärende. Det är, som hos Jesus, en fråga om ”hela paketet”.

Vi behöver ingående studier i Ordet med perspektivet om vad det universella budskapet är. Vi behöver få grepp om hur ”vårt paket” kan se ut. Vi behöver väcka lärjungaskapets lust med inspiration från historien.

Nu behöver vi pröva och utmana vår egen heliga tro för att finna former, uttryck, ord och gemenskaper som öppnar för människor att söka gemenskapen med Jesus, möten som förvandlar människor och utmanar samtiden.

Har vi behov för ett nytt sätt att formulera oss?

Hur gör vi det i så fall?

Vad kan vi reflektera kring för att bli tydligare?

Hur hänger våra ord samman med våra liv (hur ser ”hela paketet” ut)?

